

Gula Husets förskola (Arbrå)

Plan mot kränkande behandling 2023/2024

Innehållsförteckning

1 Grunduppgifter	4
2 Förskolans och skolans uppdrag	5
2.1 Barnen och elevernas delaktighet	5
2.2 Vårdnadshavarnas delaktighet	5
2.3 Personalens delaktighet	5
2.4 Förankring av planen	6
3 Utvärdering	7
3.1 Utvärdering av fjolårets plan	7
3.1.1 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan	7
3.2 Årets plan.....	8
4 Kartläggning	9
4.1 Kartläggningsmetoder.....	9
4.2 Områden som berörs av kartläggningen	9
4.3 Hur personalen har involverats i kartläggningen.....	9
4.4 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen	9
4.5 Resultat	9
4.6 Analys.....	10
5 Främjande och förebyggande utvecklingsinsatser	11
5.1 Kommande utvecklingsinsatser	11
5.1.1 Normer och värden	11
6 Akuta situationer - rutiner vid anmälan om kränkningar, diskrimineringar och trakasserier	13
6.1 Barn, elever och vårdnadshavare	13
6.2 Personal anmäler kränkning	13
6.3 Rutiner för när barn och elever kränker varandra.....	13
6.3.1 Utred vad som hänt.....	13
6.3.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna.....	14
6.3.3 Följ upp och utvärdera.....	14
6.3.4 Dokumentera	14
6.4 Rutiner när barn eller elev kränks av personal - utredning.....	14
6.4.1 Utred vad som hänt.....	14
6.4.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna.....	15
6.4.3 Följ upp och utvärdera.....	15
6.4.4 Viktigt att dokumentera	15

7 Begrepp	16
7.1 Diskriminering.....	16
7.2 Direkt diskriminering.....	16
7.3 Indirekt diskriminering	16
8 Trakasserier och kränkande behandling	17
8.1 Trakasserier.....	17
8.2 Kränkande behandling	17
8.3 Sexuella trakasserier	17
9 Repressalier	18
10 Diskrimineringsgrunder	19
10.1 Kön	19
10.2 Könsidentitet eller könsuttryck.....	19
10.3 Etnisk tillhörighet	20
10.4 Religion eller annan trosuppfattning	20
10.5 Funktionsnedsättning.....	21
10.6 Sexuell läggning	21
10.7 Ålder	22

1 Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Gula husets förskola

Ansvariga för planen

Rektor i samråd med alla medarbetare i förskolan är ansvariga för planen.

Vår vision

Gula Husets förskola är en plats där respekten för allas lika värde genomsyrar allt. Vi på Gula Husets förskola har nolltolerans vad gäller diskriminering och kränkning. Alla barn är välkomna till vår förskola.

I FN:s barnkonvention står det att

Alla barn har lika mycket värde. Ingen annan är som du. Du och alla andra barn och unga ska respekteras. Det spelar ingen roll vad du har för familj, vilket land du kommer ifrån, vilket språk du talar, vad du tror på, om du är tjej eller kille, vem du blir kär i eller om du har något funktionshinder.

2 Förskolans och skolans uppdrag

Varje förskola och skola ska se till att varje verksamhet arbetar målinriktat mot kränkande behandling av barn och elever. Det innebär att varje förskola och skola ska

- Sätta in åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling
- Varje år upprätta en plan mot kränkande behandling
- Involvera barn och elever i det förebyggande arbetet, bland annat med att kartlägga tryggheten på förskolan och skolan för att ta fram planen
- Leva upp till handlingsplikten

2.1 Barnen och elevernas delaktighet

Barnen är delaktiga i arbetet med vår plan mot kränkande genom diskussioner och samtal utifrån vårt arbete med förskolans värdegrund. Som stöd för samtal och diskussioner har förskolan åldersadekvat material och barnen deltar aktivt utifrån sin förmåga med sina tankar och idéer.

- Pågående värdegrundsarbete med ett metodiskt material samt trygghetsvandringar
- Observationer av barngruppen.
- Barns delaktighet och inflytande i den dagliga undervisningen.

2.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vid de dagliga kontakterna och vid utvecklingssamtal samtalar vi om barnens trivsel och om det finns något område där barnen känner sig otrygga. Vårdnadshavarna informeras om planen i samband med inskolningen och den finns tillgänglig på förskolan samt på kommunens hemsida. När planen är uppdaterad och reviderad meddelas vårdnadshavarna om det via Unikum så att de vet var de kan hitta våra nya plan. Vi inbjuder vårdnadshavarna att lämna synpunkter kontinuerligt. Vårdnadshavarnas synpunkter hämtas också in genom en årlig enkät om förskolan.

2.3 Personalens delaktighet

Personalen har varit delaktiga i arbetet med att upprätta, följa upp och se över planen vid utvecklingsdagar och arbetsplatsträffar. Varje avdelning har ett särskilt ansvar för att arbeta utifrån planens innehåll och mening.

2.4 Förankring av planen

Pedagogerna i förskolan samtalar med barnen om innehållet i planen kontinuerligt under året. Det som planen innehåller ingår i deras arbete kring Normer och värden.

Vårdnadshavare får planen känd vid inskolningen på förskolan. Planen finns sedan tillgänglig på förskolans hemsida och på varje avdelning.

Innehållet i planen har utarbetats av samtlig personal.

3 Utvärdering

3.1 Utvärdering av fjolårets plan

Resultat och effekter av genomförda insatser/åtgärder har diskuterats löpande under året och utvärderades på en gemensam pedagogkväll i början av höstterminen. Vårdnadshavarna och personalens synpunkter ligger till grund för den nya planen.

Rektor, personal barn och vårdnadshavare har varit delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan.

3.1.1 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Resultat från enkäter visar att barn och vårdnadshavare i hög utsträckning känner sig trygga och trivs på förskolan. Vårdnadshavare uttrycker i samtal att de har förtroende för våra pedagoger.

Observationer, kartläggningar och barnintervjuer visar att barnen i hög utsträckning trivs och känner sig inkluderade på vår förskola.

Förskolans dokumentation visar att de arbetssätt och metoder som förskolan använder i sitt arbete med värdegrund och olika värdegrundsfrågor ger barnen möjligheten att utveckla deras empatiska förmåga, förmåga att samarbeta och hjälpas åt samt förmåga att se allas olikheter som en styrka. Pedagogerna har haft fokus på att vara närvarande vuxna där de har arbetat nära barnen för att kunna se och höra vad som sker i barnens lek samt delat barngruppen i mindre grupper för att kunna finnas där då barnen behöver vuxenstöd vid exempelvis konflikthantering.

Förskolan arbetar med att stärka barnens olika sätt att kommunicera och pedagogerna använder både bildstöd och TAKK för att ge varje barn möjligheter att utveckla sin kommunikativa förmåga.

Förskolan genomför varje år trygghetsvandringar där pedagogerna observerar var och hur barnen använder och leker i förskolans olika rum, i syfte att upptäcka eventuella otrygga platser på förskolan.

Alla pedagoger har under året deltagit i en bokcirkel för att bredda sina kunskaper gällande ett interkulturellt arbete i förskolan och deras förståelse för att möta barn och vårdnadshavare från andra kulturer har ökat och förskolans arbete med att synliggöra andra kulturer och bredda barns perspektiv på samhället har ökat.

3.2 Årets plan

Årets plan ska utvärderas senast 2024-10-31

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Genom intervjuer, samtal och dokumentationer med barnen. Vid utvecklingssamtal, föräldrasamtal och enkät ta del av vårdnadshavarnas synpunkter. Medarbetarna ges tillfälle att utvärdera planen vid avdelningsplaneringar, APT och/eller utvecklingsdagar.

Ansvarig för att årets plan utvärderas

Rektor tillsammans med förskolans personal

4 Kartläggning

4.1 Kartläggningsmetoder

- Observationer och dagliga samtal i verksamheten.
- Trygghetsvandring där vi ser över vår miljö för att identifiera otrygga platser.
- Utvecklingssamtal
- Enkäter

4.2 Områden som berörs av kartläggningen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

4.3 Hur personalen har involverats i kartläggningen

Personalen arbetar under hela läsåret med värdegrunden. De observerar och samtalar om olika värdegrundsfrågor tillsammans med barnen. Resultatet av förskolans arbete har analyserats och sammanställts vid avdelningsplaneringar, arbetsplatsträffar/pedagogkvällar och utvecklingsdagar. En gång/år besvarar pedagogerna en enkät kring hur de anser att lyckas med sitt arbete kring läroplanens mål och intentioner, däribland arbetet med förskolans värdegrund. Resultatet från den enkäten har analyserats på utvecklingsdagar under året.

4.4 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

Barnen har främst deltagit genom att pedagogerna observerat barnen i lek och samspel samt samtalat med barnen om värdegrundsfrågor, t.ex. kamratskap.

Vårdnadshavarna har involverats vid de dagliga samtalen vid lämning och hämtning, under utvecklingssamtalet samt via Unikum där de får ta del av dokumentation kring förskolans arbete med normer och värden. De har också möjlighet att svara på en enkät om förskolans arbete där frågor om barnets trygghet och trivsel finns med.

4.5 Resultat

Vår kartläggning visar att vårdnadshavarna upplever att deras barn känner sig trygga på förskolan. I föräldranekäten ser vi att resultatet kring anpassningar efter barnens behov har ökat och det tror vi till stor del beror på de utbildningsinsatser vi haft i specialpedagogik under 2021/2022 samt 2022/2023.

De observationer och samtal som pedagogerna genomfört tillsammans med barnen visar att barnen är trygga med förskolan och dess miljö.

Även pedagogerna bedömer sitt arbete med att skapa trygghet, högt och

resultatet visar även på en ökning av pedagogernas bedömning under året jämfört med 2022. Förskolans pedagoger har även god kännedom om vad en kränkning är och hur de ska agera om en kränkning uppstår.

Kartläggningen visar också att förskolan lägger stor vikt på värdegrund och värdegrundsfrågor där pedagogerna arbetar aktivt och medvetet med att få alla barn att känna sig inkluderade och där stort fokus har varit på att ge barnen förutsättningar att utveckla sin empatiska förmåga. Pedagogerna har även under året arbetat aktivt och medvetet med att dela barngruppen i mindre grupper och förskolans miljöer bjuder in till lek och socialt samspel där mötesplatserna är uppbyggda utifrån barnens intressen och behov.

Gällande trygghet kring inom- och utomhusmiljö framkommer det att barnen känner sig trygga i sin miljö såväl ute som inne men där några barn kan känna en viss oro och otrygghet vid toalettbesök där oron främst består i att någon annan ska komma in på toaletten då det redan är upptaget.

4.6 Analys

Vi ser att förskolans arbetssätt gör att pedagogerna oftast hinner förekomma innan något inträffar. Det är viktigt att fortsätta bibehålla och utveckla arbetet med att dela in barnen i mindre grupper samt att vara närvarande vuxna. Genom att vuxna delar upp sig i de olika rummen inomhus samt sprider ut sig och är nära barnens lekar utomhus, kan barnen få stöd av vuxna när de behöver det, som exempelvis lösa problem och förebygga konflikter. Som pedagog är det också viktigt att kunna se och höra vad som pågår i barns lek för att motverka att barn blir exkluderade eller upplever otrygghet i förskolans olika miljöer.

Förskolan arbetar för att inkludera alla barn och det råder noll tolerans mot exempelvis utfrysning, mobbing eller kränkningar. Här ser vi att barngruppens storlek och sammansättning är av stor betydelse för pedagogernas förutsättning att skapa dessa goda och trygga relationer som leder till att barnen kan utveckla sin empatiska förmåga.

5 Främjande och förebyggande utvecklingsinsatser

5.1 Kommande utvecklingsinsatser

5.1.1 Normer och värden

Förskolan har goda resultat gällande trygghet i både vårdnadshavar- och personalenkäten. Index för de olika bedömningsområdena inom området trygghet i vårdnadshavarenkäten är 7,7. Personalens index är 9,2 vilket indikerar ett mycket gott resultat. Men på grund av den låga svarsfrekvensen i personalenkäten så blir resultatet inte helt tillförlitligt av arbetet med normer och värden.

För att kunna säkerhetsställa att det blir en sann bedömning av förskolan behöver vi arbeta mer med likvärdighet mellan avdelningarna med exempelvis lärmiljö och den planerade undervisningen. Vi tänker att ett sätt att arbeta mer likvärdigt är att ha en tydligare struktur för när och hur vi reflekterar kring vårt arbete. För att kunna reflektera behöver vi vara ”härvarande” pedagoger som ser, hör och utmanar barnen i deras utveckling och lärande, vilka frågor behöver vi ställa för att utveckla oss som arbetslag och som enskild pedagog för att nå utveckling?

Vi ser ett behov i att separera planeringstid och reflektionstid för att få en tydligare struktur på den planerade verksamheten och arbetet för en likvärdig förskola.

Alla avdelningar har jobbat aktivt med värdegrunden i fokus under hela året vilket leder till en god grund för en empatisk grupp där barn får förutsättningar att trivas och utvecklas.

Genom att vi inför hösten 2022 delades på tre avdelningar med färre barn på varje avdelning så har vi kunnat följa varje enskilt barns individuella utveckling bättre. Vi hinner se, höra och skapa trygga relationer till barnen vilket bidrar till att barnen vågar, vill utmanas och utvecklas samt utveckla sin självständighet och den egna handlingskraften. När vi skapar trygghet hos barnen ökar även deras delaktighet och inflytande över sin dag på förskolan.

Förskolans pedagoger har fått goda kunskaper i att anpassa undervisningen så att alla barn är inkluderade för att på så vis ge varje barn bra förutsättningar för lärande, via den modul i specialpedagogik som de gått under läsåret 2022/2023.

I vårt analysarbete kring Normer och värden har vi sett att vi behöver arbeta vidare utifrån ett interkulturellt förhållningsätt där förskolan behöver fokusera på att lägga stor vikt vid att utveckla den kulturella identiteten hos varje barn samt ge barnen en ökad förståelse för de olika kulturer som finns i vår omvärld.

Vi kan också se ett behov i att arbeta mer med jämställdhet, könsroller och könsmönster. Vi behöver bli mer medvetna om detta i utformning av lärmiljö och bemötande av barnen. Exempelvis genom fortbildning på APT eller liknande. Vi ser ett behov i att diskutera och göra en gemensam plan kring vilka lärmiljöer och vilket material vi erbjuder för att kunna skapa en

likvärdig förskola. Även detta bygger på att vi är ”härvarande” pedagoger som ser och hör var barnen befinner sig för att kunna utmana vidare och att de då får möjlighet att kliva över de annars könstereotypa valen.

Prioriterat mål	Aktiviteter	Slutdatum	Ansvarig	Typ av åtgärd
Förskolan är en trygg och säker plats för varje barn.	Arbete i mindre barngrupper	2024-04-30	Åsa Svedberg	Främjande & förebyggande åtgärd
	Trygghetsvandring	2024-02-29	Åsa Svedberg	Främjande & förebyggande åtgärd

6 Akuta situationer - rutiner vid anmälan om kränkningar, diskrimineringar och trakasserier

Enligt Skollagen ska personalen **anmäla** till rektorn om de får veta att barn/elev känt sig kränkt. Rektorn ska i sin tur anmäla uppgifterna vidare till huvudmannen. Skyldigheten gäller inte bara vid upprepade kränkningar, utan även vid enstaka händelser. Ingen värdering av allvaret i händelsen ska göras före anmälan.

Uppgifterna som anmäls ska **utredas**. En utredning ska inledas så snart någon som arbetar på förskola/skola får veta att en elev känt sig kränkt. Med utredningen som utgångspunkt ska **åtgärder** vidtas som får eventuella konstaterade kränkningar att varaktigt upphöra.

6.1 Barn, elever och vårdnadshavare

Barn och föräldrar kan vända sig till den pedagog som de känner förtroende för. All personal på förskolan har lika stort ansvar. Barn och föräldrar kan även vända sig till rektor.

6.2 Personal anmäler kränkning

Personalen anmäler händelsen snarast (helst samma dag) i Stella. Rektor och huvudman får då meddelande om att anmälan gjorts.

6.3 Rutiner för när barn och elever kränker varandra

6.3.1 Utred vad som hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska rektor (eller den rektor utser) starta en utredning. Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare
- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskild kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Rektor måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

6.3.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om ett barn eller en elev har blivit utsatt för kränkande behandling är huvudmannen skyldig att snabbt vidta åtgärder. De ska leda till att kränkningarna upphör helt. Vilka åtgärder som behövs beror på vad utredningen visar.

Tänkbara åtgärder kan vara att

- samtala med barn, elever och eventuellt vårdnadshavare
- samtala med den i personalen som har utsatt barnet eller eleven för kränkande behandling
- hålla ökad uppsikt, särskilt på platser och tidpunkter som har visat sig vara riskfyllda
- tilldela en assistent eller en resursperson för den eller de som kränker
- se över gruppindelningar och schemaläggning
- göra insatser med hjälp av kurator och psykolog
- genomföra disciplinära åtgärder enligt skollagen respektive de arbetsrättsliga reglerna.

6.3.3 Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomförs nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

6.3.4 Dokumentera

Hela utredningen och åtgärderna dokumenteras. Utredningen är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentation kan rektor och huvudmannen uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer generella insatser.

6.4 Rutiner när barn eller elev kränks av personal - utredning

6.4.1 Utred vad som hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska utredningen genomföras av person utsedd av skolchef.

Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare

- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskilt kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Rektor måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

6.4.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om personal har utsatt ett barn eller en elev för kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier ska närmsta chef besluta om åtgärder mot denne. Beslut om arbetsrättsliga åtgärder ska alltid konsulteras med HR-avdelningen. I sådana ärenden ska skolchef informeras.

6.4.3 Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomför nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

6.4.4 Viktigt att dokumentera

Hela utredningen och åtgärderna dokumenteras. Utredningen är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentation kan rektor och huvudmannen uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer omfattande generella insatser.

7 Begrepp

7.1 Diskriminering

Diskriminering är när förskola/skola på osakliga grunder behandlar ett barn/elev sämre än andra barn/elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

7.2 Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att ett barn/en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

7.3 Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en förskola/skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar ett barn/en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla barn/elever serveras samma mat, kan förskola/skola indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

8 Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder.

8.1 Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan). Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn/elev känner sig hotad, kränkt eller illa behandlad.

8.2 Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

8.3 Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Vuxna måste vara uppmärksamma på och agera i situationer där barnens/elevernas lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse, exempelvis när de leker doktorslekar.

9 Repressalier

Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

10 Diskrimineringsgrunder

10.1 Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. [diskriminering]
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande ”Då kanske vi ska kalla dig för Petra, så att de andra inte tror att du är Fatima”. Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst (sexuella trakasserier)

10.2 Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: ”Det får vara någon måtta med tramset.” Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i ”riktiga kläder” eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. [diskriminering och trakasserier]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. (trakasserier)

10.3 Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. (diskriminering)

10.4 Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans dagbarnvårdare säger ”Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?” [trakasserier]
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av barnskötarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. (diskriminering)

10.5 Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. [diskriminering]
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom "Snubbelfot". Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. [trakasserier]
- Patrik som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta stilla. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!". (diskriminering och trakasserier)

10.6 Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för böj. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en "äcklig" storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]
- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit "den andra tantens" namn. [diskriminering]
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. (trakasserier)
- På skolan anordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. (diskriminering)

10.7 Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelse som kan vara trakasserier:

- Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men det fortsätter i alla fall. (trakasserier)